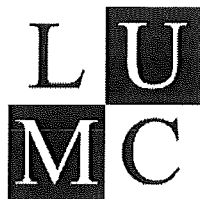

JAARVERSLAG

2007

DIEREXPERIMENTENCOMMISSIE

ACADEMISCH ZIEKENHUIS LEIDEN

Inleiding

De Dierexperimentencommissie (ADEC) toetst de onderzoeksplannen van het Academisch Ziekenhuis Leiden en DeltaCell waarbij sprake is van het gebruik van proefdieren.

Algemeen

De ADEC is op 20 mei 1999 erkend door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De ADEC is organisatorisch ondergebracht bij Divisie 5 van het LUMC.

De ADEC heeft tot taak:

- Het adviseren aan de vergunninghouder omtrent de ethische toelaatbaarheid van voorgenomen dierproeven. Dit betreft de onderwerpen genoemd in Artikelen 2 (tweede en derde lid), 9, 10, 10b, 11, 12 en 13 van de Wet, in het bijzonder het afwegen van het ongerief van de proefdieren in relatie tot het wetenschappelijk en maatschappelijk belang, dat met de voorgestelde proef wordt beoogd. Deze beoordeling wordt gedaan aan de hand van een onderzoeksplan, dat tevoren wetenschappelijk moet zijn goedgekeurd.
- Het gevraagd en ongevraagd adviseren van de vergunninghouder over ontwikkelingen op het gebied van dierproevenbeleid en over vragen aangaande dierexperimenteel onderzoek. De ADEC fungeert daarbij tevens als klankbord voor onderzoekers en andere direct betrokkenen ten aanzien van de ethiek van dierproeven.
- Het zorg dragen voor het bewaren van vertrouwelijkheid betreffende hetgeen door de ADEC behandeld wordt.
- Het formuleren van criteria met betrekking tot het gebruik van proefdieren.
- Het stimuleren van toepassing van de 3 V's: Vermindering, Verfijning en Vervanging van dierproeven.

Werkwijze van de ADEC:

De onderzoeksplannen worden bij de secretaris van de ADEC ingediend. Reglementair is vastgelegd dat op basis van het ongerief en dieraantallen de secretaris bepaalt of het onderzoeksplan plenair in de vergadering besproken wordt of dat het onderzoeksplan door de leden van de Kleine Commissie wordt voorzien van een preadvies. Tijdens de plenaire vergadering zal de voorzitter vragen of de andere DEC-leden instemmen met de preadviezen van de Kleine Commissie. Indien een DEC-lid het niet met één van de preadviezen eens is, zal/zullen de betreffende aanvraag/aanvragen alsnog in de plenaire vergadering worden besproken en geadviseerd. De overige preadviezen zullen worden overgenomen als adviezen van de DEC. Aanvragen die niet in aanmerking voor een preadvies komen worden plenair besproken in de reguliere vergadering.

Samenstelling van de Commissie

De Commissie telde in het verslagjaar 9 leden. De Commissie was als volgt samengesteld:

	<i>Arbeidsverhouding ja/nee</i>	<i>Deskundig op het gebied van</i>	<i>Betrokken bij dierproeven</i>
voorzitter	Nee	Alternatieven voor dierproeven	ja
Lid 1	Nee	Ethische toetsing	nee
Lid 2	Ja	Proefdieren en hun bescherming	ja
Lid 3	Ja	Alternatieven voor dierproeven	nee
Lid 4	Ja	Dierproeven	ja
Lid 5	Nee	Dierproeven	nee
Lid 6	Nee	Proefdieren en hun bescherming	ja
Lid 7	Ja	Dierproeven	ja
Lid 8	Ja	Ethische toetsing	Nee

Samenstelling Kleine Commissie

- voorzitter
- proefdierdeskundige (adviseur)
- 1 of meerdere leden

Aantal vergaderingen

De Commissie vergaderde in 2007 11 keer plenair, de Kleine Commissie kwam 30 keer bijeen.

Overzicht onderzoeksplannen

Er werden 172 aanvragen voor dierproeven behandeld. 10 aanvragen werden in eerste instantie vanwege onduidelijkheden in opzet of motivatie aangehouden en teruggestuurd naar de onderzoekers. Onderzoekers werden gevraagd een schriftelijke dan wel mondelinge toelichting op hun aanvraag te geven of aanpassingen te maken in de aanvraag.

Er zijn geen onderwerpen behandeld die extra aandacht nodig hadden.

Een overzicht van de getoetste onderzoeksplannen is als bijlage bij dit jaarverslag opgenomen. Na afgeven van een positief advies heeft de ADEC geen inzicht in of en wanneer de dierproef uitgevoerd wordt. Na het uitvoeren van de dierproef komen de actuele gegevens in de Registratie Dierproeven (Zo Doende). Derhalve komen de aantallen van dit jaarverslag niet overeen met de aantallen gepubliceerd in Zo Doende.

De mate van ongerief genoemd per onderzoeksplan (bijlage) is het maximale ongerief wat de dieren kunnen ondergaan.

Signalering, reflectie en evaluatie

De DEC neemt bij haar afwegingen de ethische en proefdierkundige criteria aangaande dierproeven in acht en gaat expliciet na of de mogelijkheid van alternatieve methoden is onderzocht. Daarnaast dienen de door de VHI uitgegeven richtlijnen en "Codes of Practice" als uitgangspunt bij de toetsing.

Hieronder een voorbeeld van een gevolgde procedure:

Bij deze aanvraag is het doel van het onderzoek antwoord te krijgen op de vragen:

- Welke effecten hebben verhoogde lipiden (cholesterol) op de ontwikkeling van COPD/emfyseem?
- Welke effecten hebben de met COPD gepaarde ontstekingsprocessen in de longen op de ontwikkeling van atherosclerose?

Het ongerief wat de dieren ondergaan is door de onderzoeker ingeschat als matig/ernstig. Het aangevraagde aantal dieren bedraagt 192. Het belang van het onderzoek is het verkrijgen van meer inzicht in de wederzijdse effecten van COPD en atherosclerose om betere behandelingen te ontwikkelen die in de toekomst in de kliniek gebruikt kunnen worden.

De DEC vroeg zich af of het ethisch verantwoord is dieren te gebruiken voor onderzoek naar afwijkingen die veroorzaakt worden door het roken van sigaretten.

Afweging DEC: COPD kan door verschillende oorzaken ontstaan, één daarvan is het roken van tabak. Sigarettenrook wordt daarom in deze studie gebruikt voor het induceren van COPD. Het betreft hier dus geen onderzoek naar schadelijke effecten op de gezondheid van sigarettenrook. Indien dat wel het geval was geweest zou de DEC grote bezwaren tegen het onderzoeksvorstel gehad hebben. Het ongerief is op een aantal punten wat hoog ingeschat. Zo lijken dieren het inademen van sigarettenrook na een gewenningsperiode te accepteren. Het ongerief is daarom volgens de commissie eerder gering/matig

De Commissie bracht hierover een positief advies uit.

Bijlage – Overzicht onderzoeksplannen

Academisch Ziekenhuis Leiden

Onderzoek t.b.v. de toepassing in de mens met betrekking tot de ontwikkeling van immuunsera, vaccins, of andere biologische producten (01)

Nummer ozp	Diersoort	Aantal	Ongerief	Advies	Voorwaarden
07122	Muizen	1000	Gering	Positief	-
07123	rat, cavia, hamster, gerbil, chinchilla, konijn, kwartel, kat, zebravis	1000	Gering	Positief	-
07153	Muizen	40	Matig	Positief	-
07171	Muizen	3450	Gering/matig	Positief	-
07172	Ratten	228	Gering/matig	Positief	-
07180	Muizen	650	Matig	Positief	-
07181	Muizen	270	Gering	Positief	-
07205	Muizen	300	Matig	Positief	-

Onderzoek t.b.v. de toepassing in de mens met betrekking tot de ontwikkeling van geneesmiddelen (03)

Nummer ozp	Diersoort	Aantal	Ongerief	Advies	Voorwaarden
07007	Muizen	256	Matig	Positief	-
07008	Katten	24	Gering	Positief	-
07017	Ratten	48	Matig/ernstig	Positief	-
07020	Muizen	150	Matig	Positief	-
07022	Muizen	200	Gering	Positief	-
07024	Muizen	100	Gering	Positief	-
07034	Muizen	378	Gering/matig	Positief	-
07043	Ratten	72	Matig	Positief	-
07049*	Muizen	170	Gering/matig	Positief	-
07050*	Muizen	170	Matig	Positief	-
07051*	Muizen	170	Matig	Positief	-
07052*	Muizen	170	Gering/matig	Positief	-
07053*	Muizen	170	Matig	Positief	-
07057	Muizen	124	Matig/ernstig	Positief	-
07058	Muizen	696	Gering/matig	Positief	-
07060	Muizen	175	Gering/matig	Positief	-
07062	Muizen	824	Matig/ernstig	Positief	-
07063	Muizen	674	Matig/ernstig	Positief	-
07069	Muizen	713	Gering/matig	Positief	-
07071	Muizen	104	Gering/matig	Positief	-
07072	Muizen	120	Gering	Positief	-
07077	Muizen	70	Matig	Positief	-
07080	Muizen	510	Matig	Positief	-
07081	Muizen	306	Ernstig	Positief	-
07083	Muizen	360	Gering/matig	Positief	-
07085	Muizen	185	Matig	Positief	-
07093	Ratten	48	Matig/ernstig	Positief	-
07095	Muizen	27	Gering	Positief	-
07102	Muizen	112	Gering	Positief	-
07116*	Muizen	500	Gering/matig	Positief	-
07117	Muizen	420	Gering/matig	Positief	-
07121	Muizen	72	Matig/ernstig	Positief	-
07129	Katten	15	Gering	Positief	-
07131	Ratten	414	Matig	Positief	-
07139*	Muizen	156	Gering/matig	Positief	-
07141*	Muizen	156	Gering/matig	Positief	-
07151	Muizen	429	Matig	Positief	-
07152	Muizen	450	Matig/ernstig	Positief	-

* Onderzoeksplannen waarbij genetische modificaties uitgevoerd worden.

07163	Muizen	10	Zeer ernstig	Positief	[Redacted]
07177	Muizen	150	Matig/ernstig	Positief	-
07182	Muizen	97	Matig	Positief	[Redacted]
07184	Muizen	88	Matig/ernstig	Positief	-
07192	Ratten	414	Ernstig	Positief	-
07193	Ratten	600	Ernstig	Positief	-
07194	Muizen	40	Matig/ernstig	Positief	[Redacted]
07195	Muizen	218	Matig/ernstig	Positief	[Redacted]

Onderzoek t.b.v. de toepassing in de mens met betrekking tot de ontwikkeling van medische hulpmiddelen of toepassingen (05)

Nummer ozp	Diersoort	Aantal	Ongerief	Advies	Voorwaarden
07025	Cavia's	48	Gering	Positief	-
07031	Muizen	446	Matig/ernstig	Positief	-
07198	Ratten	107	Matig	Positief	[Redacted]

Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot kanker bij de mens (30)

Nummer ozp	Diersoort	Aantal	Ongerief	Advies	Voorwaarden
07001	Muizen	244	Ernstig	Positief	[Redacted]
07011	Muizen	46	Gering	Positief	[Redacted]
07018	Muizen	192	Matig/ernstig	Positief	[Redacted]
07026	Muizen	900	Matig	Positief	[Redacted]
07029	Muizen	448	Ernstig	Positief	[Redacted]
07030	Muizen	176	Matig	Positief	-
07038	Muizen	150	Matig/ernstig	Positief	[Redacted]
07064	Muizen	327	Matig/ernstig	Positief	-
07067	Muizen	560	Gering	Positief	-
07075	Muizen	456	Gering/matig	Positief	[Redacted]
07082	Muizen	256	Matig	Positief	-
07084	Muizen	31	Gering/matig	Positief	[Redacted]

07099	Muizen	60	Gering	Positief	-
07105	Muizen	128	Matig	Positief	-
07107	Muizen	366	Matig	Positief	
07109	Muizen	135	Gering	Positief	-
07118	Muizen	194	Matig/ernstig	Positief	-
07119	Muizen	420	Gering/matig	Positief	-
07150	Muizen	171	Matig/ernstig	Positief	-
07162	Muizen	24	Gering	Positief	-
07167	Muizen	48	Gering	Positief	-
07173	Muizen	12	Matig	Positief	-
07174	Muizen	230	Matig/ernstig	Positief	
07175	Muizen	242	Matig/ernstig	Positief	-
07178	Ratten	80	Matig	Positief	
07186	Muizen	110	Matig/ernstig	Positief	
07204	Muizen	1140	Gering/matig	Positief	-
07213	Muizen	260	Ernstig	Positief	

Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot hart- en vaatziekten bij de mens (31)

Nummer ozp	Diersoort	Aantal	Ongerief	Advies	Voorwaarden
07005	Muizen	80	Gering/matig	Positief	-
07006	Muizen	64	Matig	Positief	-
07021	Muizen	200	Matig	Positief	-
07041	Muizen	60	Matig	Positief	-
07042	Muizen	328	Matig	Positief	-
07087	Muizen	128	Gering/matig	Positief	-
07098	Muizen	220	Matig	Positief	-
07114	Ratten	210	Gering/matig	Positief	-
07126	Muizen	60	Matig	Positief	-
07128	Muizen	288	Matig	Positief	-
07130	Muizen	64	Matig	Positief	-
07136	Ratten	70	Matig/ernstig	Positief	-
07143	Muizen	96	Matig	Positief	-
07144	Muizen	44	Matig	Positief	-
07145	Muizen	96	Matig	Positief	-
07146	Muizen	96	Matig	Positief	-
07147	Muizen	48	Matig	Positief	-
07148	Muizen	96	Matig	Positief	-
07149	Muizen	304	Matig	Positief	-
07157	Muizen	204	Matig/ernstig	Positief	-
07158	Muizen	90	Matig/ernstig	Positief	-
07160	Muizen	60	Matig	Positief	-
07164	Muizen	192	Gering/matig	Positief	-
07176	Muizen	388	Gering/matig	Positief	-
07203	Muizen	180	Matig	Positief	-
07215	Muizen	36	Matig/ernstig	Positief	-
07216	Muizen	58	Matig	Positief	-

Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens (32)

Nummer ozp	Diersoort	Aantal	Ongerief	Advies	Voorwaarden
07023	Muizen	15	Gering/matig	Positief	-
07073	Muizen	62	Matig	Positief	-
07079	Muizen	675	Gering/matig	Positief	-

Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot andere ziekten bij de mens (33)

Nummer ozp	Diersoort	Aantal	Ongerief	Advies	Voorwaarden
07004	muizen, konijnen, geiten	103	Gering/matig	Positief	[REDACTED]
07013	Muizen	36	Matig	Positief	-
07014	Muizen	75	Matig/ernstig	Positief	-
07015	Muizen	60	Matig/ernstig	Positief	-
07027	Muizen	140	Matig	Positief	-
07035	Muizen	440	Gering/matig	Positief	-
07039	Muizen	70	Matig	Positief	-
07044	Ratten	396	Matig	Positief	-
07054	Muizen	110	Gering/matig	Positief	-
07055	Muizen	88	Matig/ernstig	Positief	-
07059	Muizen	288	Gering/matig	Positief	-
07061	Muizen	10	Matig	Positief	-
07070	Muizen	190	Ernstig	Positief	[REDACTED]
07074	Muizen	64	Matig	Positief	-
07076	Muizen	104	Matig/ernstig	Positief	-
07086	Ratten	4	Gering/matig	Positief	-
07089	Muizen	69	Matig	Positief	-
07090	Muizen	72	Matig	Positief	-
07096	Muizen	56	Matig/ernstig	Positief	-
07100	Muizen	304	Ernstig	Positief	-
07101	Muizen	80	Matig	Positief	-
07110	Muizen	176	Matig	Positief	[REDACTED]
07111	Muizen	50	Matig/ernstig	Positief	-
07112	Muizen	60	Matig	Positief	[REDACTED]
07115	Muizen	30	Gering	Positief	-
07127	Muizen	36	Gering/matig	Positief	-
07133	Muizen	122	Matig/ernstig	Positief	-
07140	Ratten	40	Matig	Positief	[REDACTED]
07156	Muizen	232	Ernstig	Positief	[REDACTED]
07159	Muizen	227	Matig	Positief	-
07161	Muizen	54	Matig	Positief	-
07165	Muizen	55	Matig/ernstig	Positief	-
07168	Ratten	76	Matig/ernstig	Positief	-
07179	Muizen	411	Ernstig	Positief	-
07183	Muizen	40	Gering	Positief	-
07187	Muizen	120	Matig/ernstig	Positief	-
07189	Muizen	6	Matig/ernstig	Positief	-
07191	Muizen	40	Matig	Positief	[REDACTED]
07197	Muizen	192	Gering/matig	Positief	-
07207	Muizen	88	Matig/ernstig	Positief	-
07208	Muizen	110	Gering/matig	Positief	-
07211	Muizen	356	Matig	Positief	[REDACTED]

07212	Muizen	186	Gering/matig	Positief	[REDACTED]
07214	Muizen	136	Matig	Positief	[REDACTED]

Een antwoord te verkrijgen op een andere wetenschappelijke vraag (37)

Nummer ozp	Diersoort	Aantal	Ongerief	Advies	Voorwaarden
07033	Muizen	345	Matig	Positief	-
07037	Ratten	22	Gering	Positief	-
07040	Muizen	71	Gering	Positief	-
07045	Muizen	180	Gering	Positief	-
07046	Muizen	160	Gering	Positief	-
07047	Muizen	6	Gering	Positief	-
07088	Muizen	4980	Matig	Positief	[REDACTED]
07132	Muizen	280	Gering	Positief	-
07134	Muizen	200	Gering	Positief	[REDACTED]
07188	Muizen	32	Matig	Positief	[REDACTED]
07196	Muizen	112	Matig	Positief	[REDACTED]
07202	Muizen	192	Gering/matig	Positief	-

DeltaCell

Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot andere ziekten bij de mens (33)

Nummer ozp	Diersoort	Aantal	Ongerief	Advies	Voorwaarden
07012	Muizen	277	Ernstig	Positief	-

Bijlage – Format onderzoeksplan Academisch Ziekenhuis Leiden

1. Titel

2. Verantwoordelijkheden

Onderzoeker (belast met de dagelijkse leiding):

Begeleider:

Wie verzorgt de dieren?

Wie voert de handelingen met de dieren uit?

3. Aanvraag

3a. Nieuwe aanvraag?:

3b. Vergunning(en) biotechnologische handelingen:

4. Doel van de aanvraag

4a. Primaire doel

4b. Doel onderzoeksprogramma

4c. Wetenschappelijke achtergrond

5. Belang van de aanvraag

5a. Medisch belang

5b. Maatschappelijk belang

5c. Wetenschappelijk belang

6a. Proefopzet

6b. Motivatie diersoort

6c. Berekening aantal dieren

6d. Aantal benodigde dieren:

7a. Ongerief

7b. Anesthesie

8a. Bestemming van de dieren na de proef

8b. Herkomst dieren:

8c. Hergebruik dieren:

8d. Locatie huisvesting:

8e. Locatie behandeling:

9a. Vervanging

- 9b. Vermindering
- 9c. Verfijning - Pijn bestrijding
- 9d. Verfijning - Humane eindpunten
- 10. Wetenschappelijke beoordeling
- 11. Registratie

- Bijzonderheid dier:
- Code diersoort:
- Herkomst dieren:
- Doel van de proef:
- Belang van de proef:
- Wettelijke bepalingen:
- Toxicologisch onderzoek:
- Bijzondere technieken:
  - Anesthesie:
  - Pijnbestrijding:
- Mate van ongerief:
- Toestand dier na de proef:

- Geplande einddatum proef:
  - Ingevuld door:
  - Datering: